

**AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT
STANDARTI**

AZS XXX:2025

Birinci nəşr
2025

**Təzə mətbəx çuğunduru. Ticarət şəbəkələrində
pərakəndə satış üçün.
Texniki şərtlər**

**Fresh table beets. Cold in retail trade network
Technical specifications**

LAYIHƏ

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Qaynar xətt: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart "Tərəvəzçilik Elmi Tədqiqat İnstitutu" publik hüquqi şəxs tərəfindən işlənib - hazırlanıb və "Tərəvəz toxum - əkin materiallarının, yetişdirilmiş məhsulların istehsalı, emalı, saxlanması, daşınması" standartlaşdırması üzrə Texniki Komitə (AZSTAND/TK 26) tərəfindən təqdim edilib.

2. "Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu" PHŞ-nin _____ sayılı " ____ " ____ 2025-ci il tarixli qərarı ilə TƏSDİQ EDİLMİŞDİR.

3. Tətbiq edilmə tarixi " ____ " ____ 2025-ci il.

4 . Birinci nəşr

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın dövrü yoxlama müddəti ildə 1 dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

1. Tətbiq sahəsi.....	1
2. Normativ istinadlar.....	1
3. Terminlər və təriflər.....	3
4. Təsnifat.....	3
5. Texniki tələblər.....	3
6. Qablaşdırma	5
7. Markalanma	6
8. Qəbul qaydaları	7
9. Sınaq üsulları.....	8
10. Daşınma və saxlanma.....	11

**Təzə mətbəx çuğunduru.
Ticarət şəbəkələrində pərakəndə satış üçün
Texniki şərtlər**

AZS XXX:2025

**Fresh table beets. Cold in retail trade network
Technical specifications**

Tətbiq edilmə tarixi “ _____ ” _____ 2025-ci il

1 Tətbiq sahəsi

Bu standart təzə mətbəx çuğunduruna (*Beta vulgaris L.*) (bundan sonra təzə çuğundur) ictimai iaşə müəssisələrinin tədarükü və pərakəndə ticarət şəbəkələrində satışı üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Məhsulların insan həyatı və sağlamlığı üçün təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə aid tələblər 5.4, keyfiyyətinə aid tələblər - 5.3, etiketləmə üçün - 7-ci bölmədə müəyyən edilmişdir

2 Normativ istinadlar

Bu standart aşağıdakı beynəlxalq standartlara aid istinadlardan istifadə edir:

ГОСТ 8.579 - 2002 Ölçmələrin vahidliyini təmin edən dövlət sistemi. İstənilən qablaşdırma növündə onların istehsalı, qablaşdırılması, satışı və idxalı zamanı qablaşdırılmış malların miqdarına dair tələblər.

ГОСТ 166 (ИСО 3599—76) Ştanquçerkul. Texniki şərtlər.

ГОСТ 427 Metal ölçü xətkəsi. Texniki şərtlər.

ГОСТ 7194 – 81 Təzə kartof.Qəbul qaydaları və keyfiyyətin təyinetmə üsulları

ГОСТ 9142 – 2014 Büzməli karton qutular. Ümumi texniki şərtlər.

ГОСТ 10131- 93 Taxta və ağac materialından olan təkrar istifadə olunan qutular.

ГОСТ 12302 Polimer və kombine edilmiş materialdan olan paketlər. Ümumi texniki şərtlər.

ГОСТ 14192 Yükün markalanması.

ГОСТ 17812 Tərəvəz və meyvə üçün təkrar istifadə olunan taxta qutular. Texniki şərtlər.

ГОСТ 24831 Konteyner avadanlığı. Növləri, parametrləri və ölçüləri

ГОСТ 26927 Qida xammalı və məhsulları. Civənin təyini üsulu

ГОСТ 26929 - 94 Xammal və qida məhsulları. Nümunə hazırlanması.
Zəhərli elementlərin tərkibini təyin etmək üçün mineralizasiya

ГОСТ 26930 Qida xammalı və məhsulları. Arsenin müəyyənləşdirilməsi üsulu

ГОСТ 26931 Qida xammalı və məhsulları. Misin müəyyənləşdirilməsi üsulu.

ГОСТ 26932 Qida xammalı və məhsulları. Qurğuşunun müəyyənləşdirilməsi

ГОСТ 26933 Qida xammalı və məhsulları. Kadmiumun müəyyənləşdirilməsi üsulu

ГОСТ 26934 Qida xammalı və məhsulları. Sinkin müəyyənləşdirilməsi üsulu

ГОСТ 27519 (ИСО 1956-1—82) Meyvə və tərəvəz. Biomorfoloji və struktur terminologiya.

ГОСТ 27735 Məişət tərəzilər. Ümumi texniki şərtlər.

ГОСТ 29329 Statik çəki üçün tərəzilər. Ümumi texniki şərtlər.

ГОСТ 30090 Çuvallar və çuval materialları. Ümumi texniki şərtlər.

ГОСТ 30178 Xammal və qida məhsulları. Atom – absorbsiya metodları, zəhərli elementlərin təyini üsulları.

ГОСТ 30349 Meyvələr, tərəvəzlər və onların emalı məhsulları. Xlor üzvi pestisidlərin qalıq miqdarının təyini üsulları

ГОСТ 30538 Qida məhsulları. Atom emissiyası metodu ilə zəhərli elementlərin təyini metodu

ГОСТ 30710 Meyvələr, tərəvəzlər və emal məhsulları. Fosfor tərkibli üzvi pestisidlərin miqdarının təyini üsulları.

ГОСТ 31628 Qida məhsulları və qida xammalı. Arsenin kütləvi konsentrasiyasının təyini üçün inversiya-voltmetrik üsullar.

Qeyd: Bu standartdan istifadə edərkən, ictimai məlumat sistemində - istinadın etibarlılığını yoxlamaq məsləhətdir. Standartlaşdırma üzrə Dövlətlərarası Şuranın rəsmi saytında standartlar və təsnifatçılar, metrologiya və sertifikatlaşdırma (wvw.easc.by) və ya dövlətlərdə nəşr olunan milli standartların indekslərinə uyğun olaraq, ön sözdə və ya müvafiq milli standartlaşdırma orqanlarının rəsmi internet saytında göstərilmişdir. Əgər sənədə tarix göstərilməyən arayış verilsə, o zaman cari tarix üçün qüvvədə olan sənəddən istifadə edilməlidir. Ona edilən bütün dəyişiklikləri nəzərə alaraq. Əgər bu standartın qəbulundan sonra tarixli arayışın verildiyi istinad edilən sənəddə, haqqında müddəaya təsir edən dəyişiklik edilmişdir istinad edilirsə, bu müddəa bu dəyişiklikdən asılı olmayaraq tətbiq edilir. İstinad

sənədi dəyişdirilmədən ləğv edilirsə, ona istinadın verildiyi müddəa bu arayışa təsir etməyən hissəyə şamil edilir.

3 Terminlər və təriflər

Bu standartda ГОСТ 27519 üzrə aşağıdakı termin və təriflərdən istifadə olunmuşdur.

3.1 Həddindən artıq xarici rütubət - yuyulmadan, yağışdan, şəhdən və ya suvarmadan təzə çuğundurda yaranan nəm.

Qeyd: Temperatur fərqiindən qaynaqlanan kondensat həddindən artıq xarici rütubət hesab edilmir.

4 Təsnifat

4.1 Keyfiyyətindən asılı olaraq təzə çuğundur üç kommersiya sinfinə bölünür: əla, birinci və ikinci.

5 Texniki tələblər

5.1 Əla və birinci sort təzə çuğundurlar mövcüd standarta və texnoloji təlimatlara uyğun olaraq standartı qəbul etmiş dövlətin normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş tələblərə riayət etməklə istehlak qablarında hazırlanmalı və qablaşdırılmalıdır.

5.2 Əla sort çuğundurlar yuyulmalı, birinci və ikinci sort çuğundurlar yuyulmalı və ya quru şəkildə torpaqdan təmizlənməlidir.

5.3 Təzə çuğundurun keyfiyyəti Cədvəl 1-də göstərilən tələblərə və standartlara cavab verməlidir:

Cədvəl 1

Göstərici adı	Əmtəə sortları üçün norma və xarakteristikalar		
	əla	birinci	ikinci
Xarici görünüş	Qırmızı çuğundur forma və rəng baxımından botaniki sort üçün tipik, bütöv, təmiz, sıx ətli, sağlam, təzə görünüşlü, solmamış, odunlaşmamış, don və kənd təsərrüfatı zərərvericilərindən zədələnməmiş, həddindən artıq xarici nəm, yad qoxu və dad olmamalı, yarpaqsız və ya qalan yarpaq ləçəklərinin uzunluğu 2 sm – dən çox olmamaqla təzə və büzüşməmiş olmalıdır.		
	Kökyumeyvəli lər köksüz, hamar, düzgün	Kökyumeyvəliyərdə qabığın formalaşması prosesində yaranmış və sağalmış (epidermisle örtülmüş) dayaz	

	formada, zədəsiz, yan köklər olmadan	(0,2-0,3 sm) təbii çatlarla; yükləmə-boşaltma mərhələlərində və ya yuyulma nəticəsində əmələ gələn dərinliyi 0,3 sm-dən çox olmayan kiçik səthi zədələrə icazə verilir.	Forma və rəngdə xırda qusurlar a icazə verilir	Dərinliyi 2 sm-dən çox olmayan sağalmış çatlar, kök və rəng qüsurları olan, lakin eybəcər olmayan kökyumeyvə əlilərə icazə verilir.
İy və dad	Botaniki sortu məxsus iy və dad			
Daxili quruluş	Eninə kəsildikdə ağ rəngli halqalar görünməməlidir. Pulpa - şirəli, botaniki sortu xarakterik müxtəlif çalarlarda tünd qırmızı olmalıdır.			
		Kiçik diametrlı çuğundurlarda incə həlqələrə icazə verilir	Digər sortlarda açıq rəngli, incə həlqələrə ümumi kütlədən 10% çox olmayaraq icazə verilir	
Ən böyük eninə diametri ilə kökümeyvələrin ölçüsü, sm	5,0-10,0		5,0-14,0	
Kökyumeyvələrin tərkibi müəyyən edilmiş ölçülərdən sarpmalarla 1 sm-də kütlədən %, ən çox	İcazə verilmir		10,0	
Kökyumeyvələrin tərkibində mexaniki zədələr dərinliyi 3,0 sm –dən çox baş kəsikləri, yüngül solğunluq, cəmi kütlədən %, ən çox	İcazə verilmir		5,0	
Qırışmış, büzüşmüş, donmuş, çürümüş kökyumeyvələrin olması	İcazə verilmir			
Kökyumeyvələrə yapışmış torpaq, kütlədən %-lə, ən çox	1,0			

Qeyd – müqavilənin şərtlərinə əsasən ikinci sort kökümeyvələrin maksimum ölçülərinə icazə verilir, iaşə müəssisələrinə verilən çeşidlərə məhdudiyyət qoyulmur

5.4 Təzə çuğundurda mikotoksinlər, mikrobioloji göstəricilər, helmint yumurtaları və bağırsağ kistləri patogen protozoanormativlərin tərkibi, radionuklidlərin, zəhərli elementlərin, pestisidlərin və nitratların miqdarı Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Kollegiyasının 18 dekabr 2020-ci il tarixli 20 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir. “Qida məhsullarında çirkləndiricilərin yolverilən maksimum miqdarına dair sanitariya normaları və qaydaları” və ya qüvvədə olan normativ sənədlərdə müəyyən edilmiş normalara uyğun olmalıdır.

6 Qablaşdırma

6.1 Təzə çuğundurlar onların düzgün saxlanması və təhlükəsizliyini təmin edəcək şəkildə qablaşdırılmalıdır. Hər qablaşdırma vahidindəki çuğundurların keyfiyyəti və ölçüsü eyni olmalıdırlar;

Bir qablaşdırma vahidində ən böyük diametrə görə kökümeyvələrin ölçüsü arasındakı fərq: əla sortlar üçün 1,0 sm – dən çox, birinci siniflər üçün 2,0 sm çox olmamalıdır. İkinci siniflər üçün normallaşdırılmır;

İstehlakçı ilə razılaşdırılmaqla istehlak qablarına deyil, ictimai iaşə obyektlərinə tədarük edilən birinci sinif çuğundurların və ikinci sinif çuğundurların standartı qəbul etmiş dövlətin aktları, normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş tələblər nəzərə alınmaqla qablaşdırılmasına icazə verilir.

6.2 Təzə çuğundur GOST 30090 – a uyğun olaraq 0,5-5,0 kq parça kisələrdə, polimer plyonkalardan hazırlanmış torbalarda, GOST 12302 və ya digər şəffaf polimer və kombinə edilmiş materiallardan hazırlanmış çantalarda standartı qəbul etmiş dövlətin texniki sənədlərinə uyğun olaraq qablaşdırılır.

Çuğundurun istənilən xalis çəkiddə qablaşdırılmasına icazə verilir.

6.3 Çuğundur, parça, polimer və ya parça torbalarda və ya paketlərdə GOST 9142, GOST 10131, GOST 17812 –yə uyğun qutular, GOST 24831 uyğun qablaşdırma avadanlıqları və ya uyğun olaraq digər qablar standartı qəbul etmiş dövlətin normativ və ya texniki sənədi

6.4 İctimai iaşə müəssisələrinə verilən birinci sort çuğundur, istehlak qablaşdırılmasında qablaşdırılmayan ikinci sort isə GOST 9142 – yə uyğun olaraq birbaşa qutulara qablaşdırılır, GOST 10131, GOST 17812, GOST 30090-a uyğun çantalar, GOST 12302-yə uyğun olaraq polimer və kombinə edilmiş materiallardan hazırlanmış çantalar və standartı qəbul etmiş dövlətin normativ və ya texniki sənədinə uyğun olaraq digər qablar.

6.5 Qablaşdırmada markalanmanı qeyd etmək və ya etiket yapışdırmaq üçün istifadə olunan materiallar - mürəkkəb, yapışqan, kağız zərərli olmamalı və məhsulla təmasda olduqda onların keyfiyyət və təhlükəsizliyinin qorunmasını təmin etməlidir.

6.6 Hər qablaşdırma vahidinin xalis çəkisinin nominal çəkiddən mənfə kənaraçıxması ГОСТ 8.579 tələblərinə uyğun olmalıdır. 0,5 kq bir qablaşdırma vahidinin nominal xalis kütləsi üçün icazə verilən mənfə sarpma həddi 15 q olmalıdır. 1,0 və 1,5 kq arasında olan nominal dəyərlər üçün 1,0 %. 2,0 və 5,0 kq arasında olan nominal dəyərlər üçün 1%. Qablaşdırmanın xalis çəkisinin sarpması artım istiqamətində vahidlər tənzimlənir.

Qablaşdırılmış çuğundur on qablaşdırma vahidinin orta xalis çəkisi icazə verilən kənaraçıxmalar nəzərə alınmaqla, etikətdə göstərilən nominal dəyərdən az olmamalıdır.

6.7 Məhsulun görünən hissəsi partiyanın və ya qablaşdırma vahidinin tərkibində olan məhsula uyğun olmalıdır.

7 Markalanma

7.1 Markalanma ГОСТ 14192 üzrə aparılır.

7.2 İstehlakçı və nəqliyyat qablaşdırma vahidlərində məhsul haqqında məlumat etiket və əlavələrdə təchizatçı ölkənin və istehlakçı ölkənin dilində, silinməz, yapışmayan, qoxusuz, zərərli olmayan, ləkələməyən, qeyri-toksiki boya və mürəkkəb laynerlərlə aparılır.

7.3 İstehlak qablaşdırılmasının hər bir vahidində tətbiq olunan məlumat göstərilir:

- məhsulun adı (qırmızı çuğundur);
- istehsalçının adı və yerləşmə yeri [(ölkə daxil olmaqla hüquqi ünvan və hüquqi ünvan ilə uyğun gəlmədikdə (a) istehsalatın ünvanı(ları)] və istehsalçı tərəfindən dövlət ərazisində istehlakçılardan iddiaların qəbul edilməsinə vəkil edilmiş təşkilat (əgər varsa)];
- istehsalçının əmtəə nişanı (varsa);
- xalis çəki;
- botaniki sortu (mütləq deyil);
- əmtəə sortu (əla, birinci, ikinci);
- yığım və qablaşdırılma tarixi;
- örtülü sahədə yetişdirilməsi haqqında məlumat (mühafizə olunan torpaqlarda becərilən məhsullar üçün);
- saxlama şərtləri;
- geni dəyişdirilmiş orqanizmlərin istifadəsi haqqında məlumat: məhsulun tərkibində 0,9% - dən çox genetik modifikasiya olunmuş orqanizmlər varsa bu məlumat etikətdə göstərilir, onların mövcüdlüğü haqqında (məsələn, "geni dəyişdirilmiş məhsullar" və ya alınan məhsullar genetik cəhətdən dəyişdirilmişdir və

ya məhsullar genetik cəhətdən dəyişdirilmiş orqanizmlərin komponentlərini ehtiva edir”).

-yüülmüş çuğundurlar üçün - yararlılıq müddəti (istehsalçı tərəfindən təyin olunur).

- bu sənədin təyinatı;
- uyğunluğun təsdiqi haqqında məlumat;

7.4 Nəqliyyat qablaşdırmalarının markalanması - ГОСТ 14192 üzrə "Tez xarab olan yük", "Temperaturun məhdudlaşdırılması" kimi işarələr tətbiq olunur.

8 Qəbul qaydaları

8.1 Təzə çuğundur partiyalarla qəbul edilir. Partiya dedikdə eyni çəkiddə, eyni mənşəli, bir botaniki və əmtəə sortuna məxsus, eyni forma və ölçüdə olan tarada qablaşdırılmış, eyni ölçülü tərkibə malik, eyni nəqliyyat vasitəsində gətirilmiş və bir keyfiyyət sənədi ilə müşayiət olunan istənilən miqdar təzə çuğundur bir partiya hesab edilir.

- sənədin nömrəsi və verilmə tarixi;
- göndərənin adı və unvanı;
- alıcının adı və unvanı;
- məhsul adları;
- kommersiya dərəcəsi;
- botaniki sortu;
- qablaşdırma vaidlərinin sayı;
- xalis çəki (kq);
- yığım və qablaşdırma tarixləri;
- saxlama şəraiti;
- bu standartın təyinatı;
- uyğunluğun təsdiqi haqqında məlumat.

8.2 Təzə çuğundurun keyfiyyətini, qablaşdırılmasının və etikətlənməsinin düzgünlüyünü, habelə qablaşdırmanın xalis çəkisini bu standartın tələblərinə uyğunluğunu yoxlamaq üçün həcmi Cədvəl 2-də göstərilən qaydada çuğundur partiyasının müxtəlif yerlərindən çuğundur nümunəsi seçilir.

Cədvəl 2

Partiyanın miqdarı, qablaşdırma vahidlərinin sayı, ədəd.	Nümunə ölçüsü, seçilmiş qablaşdırma vahidlərinin sayı, ədəd.
500-ə qədər.	15
500 - 1000 arasında	20
1000 - 5000 arasında	25
5000 – 10 000 arasında	30

10000	30 və əlavə olaraq hər 500 tam və natamam qablaşdırma vahidi üçün bir qablaşdırma vahidi
Qeyd: əgər partiya 15 qablaşdırma vahidindən azdırsa, bütün qablaşdırma vahidlərindən nümunə seçilir.	

8.3 Cədvəl 2 –yə uyğun olaraq seçilmiş nümunədə olan məhsulların 100% - sınaqdad keçirilir.

8.4 Sınaq nəticələri partiyadakı bütün məhsula aid edilir.

8.5 Yoxlamadan sonra seçilmiş qablaşdırma vahidləri təzə çuğundur partiyasına əlavə edilir.

8.6 Zədələnmiş qablaşdırma vahidlərindəki təzə çuğundurun keyfiyyəti ayrıca yoxlanılır və nəticələr yalnız bu qablaşdırma vahidlərində olan çuğundurlara şamil edilir.

9 Sınaq üsulları

9.1. Seçilmiş nümunələrin qablaşdırma və markalanma keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi, bu standartın 8.2 bəndinin tələblərinə uyğun olaraq vizual olaraq aparılır.

9.2 Nəzarətin aparılması qaydası

9.2.1 Ölçmə vasitələri:

- ən yüksək çəki həddi 25 kq, yoxlama bölgüsü dəyəri $e = 50$ q və icazə verilən həddi olan dəqiqlik sinfinin GOST 29329 – a uyğun olaraq statik çəki üçün tərəzilər, xəталар $\pm 0,5$ e;

- ən yüksək çəki həddi 3 kq – dan çox olmayan və yoxlama bölgü dəyəri $e < 2$ q olan orta dəqiqlik sinfinin GOST 29329 a uyğun tərəziləri;

- GOST 27735 - ə uyğun məişət tərəziləri;

- GOST427 –yə uyğun olaraq 1 mm bölmə dəyəri ilə 300 mm uzunluğunda metal xətkəş, ölçmə xətası $\pm 0,1$ mm.

0,05-0,10 mm ölçmə xətası ilə GOST 166 uyğun olaraq 1 və ya 2 dəqiqlik sinfinin kaliperləri.

- GOST 166 –yə uyğun olaraq 1-ci və ya 2-ci dəqiqlik sinfinin aid ştaquçerkul, ölçmə xətası 0,05 – 0 10 mm.

Müəyyən olunmuş ölçmə vasitələri üçün onlardan aşağı olmayan metroloji xüsusiyyətləri olan digər ölçmə vasitələrinin istifadəsinə icazə verilir.

9.2.2 Seçilmiş qablaşdırma vahidlərindəki bütün təzə çuğundurlar 8.2-yə uyğun olaraq birləşmiş nümunədə tərtib edildiyi keyfiyyət sınağından keçirilir.

9.2.3 Nümunədə seçilmiş qablaşdırmış məhsulların qablaşdırma vahidləri 8.2 – yə uyğun olaraq bir- bir çəkilir, brutto, xalis və tara çəkisi kiloqramla müəyyən edilir. Qablaşdırılmış çuğundurun qablaşdırma vahidlərinin orta xalis çəkisini 6.3 - ə uyğun olaraq müəyyən etmək üçün on bağlama seçilmədən çəkilir.

Nəqliyyat qablaşdırmalardakı təzə çuğundurun seçilmiş nümunəsi eyni vaxtda çəkilir. Çəkinin nəticələri ikinci onluq yerinə yazılır.

9.2.4 Birləşdirilmiş nümunədə kökümeyvələrin kiloqramla ümumi kütləsi 9.2.3 -ə uyğun olaraq alınan qiymətlərin cəmlənməsi ilə müəyyən edilir.

9.2.5 Birləşdirilmiş nümunədə kökümeyvələr Cədvəl 1-də müəyyən edilmiş göstəricilərə uyğun olaraq sinifləşdirilir.

9.2.6 Xarici görünüş, iy, dad, kəsiklər olan kökümeyvələr, forma və rəngdə qusurlar olan, eybəcər, dayaz (0,2-0,3 sm) çapıqlarla (epidermis ilə örtülmüş) kökümeyvələrin formalaşması prosesində yaranan təbii çatlqlarla olan kökümeyvələr: yükləmə-boşaltma əməliyyatları və yuyulma nəticəsində nəticəsində cüzi səthi zədələnmələr (dərinaliyi 0,3 sm – dən çox olmayan) dərinaliyi 0,2 sm –dən çox olmayan sağalmış çatlqlarla; cürük, qurumuş, qırıxmış, donmuş əlamətlər vizual olaraq müəyyən edilir və cədvəl 1- də müəyyən edilmiş göstəricilərə uyğun çeşidlənir.

9.2.7 Ən böyük eninə diametri, çapıq dərinaliyi ilə kökümeyvələrin ölçüsü təbii çatlqlar və mexaniki zədələr bir xətkəş və ya kalibrle ölçülür.

9.2.8 Ensiz ağ halqaların olması kökümeyvələrin birləşmiş nümunədə 10%-nin kəsilməsi ilə müəyyən edilir.

9.2.9 Hər bir fraksiyasının kütləsi m_1 , göstərilən kütləyə görə müəyyən edilir və ikinci onluqdakı göstəricinin işarəsinə qədər qeyd edilir.

9.2.10 Təzə çuğundurun ümumi kütlənin tərkibinə görə faizlə çəkisinin müəyyənləşdirilməsi 9.2.9-a uyğun, müəyyən edilmiş göstəricilərin dəyərlərindən kənar çıxma isə cədvəl 1-ə uyğun aparılır.

9.3 Nəticələrin işlənməsi

9.3.1 Hər bir fraksiyanın kütlə payı, keyfiyyət və ölçüsü ilə birlikdə k , % nümunəsində təzə göy soğanın ümumi kütləsindən faiz nisbətləri, aşağıdakı formulla hesablanır:

$$K = \frac{m_i}{m} \cdot 100$$

- m_1 - keyfiyyətdə kənarçıxma ilə təzə göy soğan fraksiyasının çəkisi, kq;
- m - birləşdirilmiş nümunədə təzə göy soğanın ümumi çəkisi, kq;

Hesablamalar ikinci onluqdakı işarəyə qədər dəqiqliklə aparılır. Alınan nəticələr Cədvəl 1-də göstərilən göstəricilərlə müqayisə edilir. Nəticələr bütün partiyaya şamil edilir.

9.3.2 Hesablamalar ikinci onluğa qədər dəqiq aparılır, ardınca birinci onluğa qədər yuvarlaqlaşdırılır.

Alınan nəticələr Cədvəl 1-də göstərilən dəyərlərlə müqayisə edilir.

9.4 Kökümeyvələrin xalis çəkisi qablaşdırılmış məhsulların qablaşdırma vahidində ГОСТ 29329 a uyğun olaraq tərəzidə çəkməklə müəyyən edilir.

Qablaşdırılan hər bir qablaşdırma vahidinin xalis çəkisi ixtiyarı pərakəndə satış şəbəkəsində müştərilərə məhsul satarkən müəyyən edilir.

9.5 Kökümeyvələrə yapışan torpağın miqdarı ГОСТ 7194 – uyğun müəyyən edilir.

9.6 Zəhərli elementlərin tərkibini təyin etmək üçün, nümunənin hazırlanması və nümunənin minerallaşdırılması - ГОСТ 26929 – a uyğun aparılır.

9.7 Civənin təyini - ГОСТ 26927;

9.8 Arsenin təyini - ГОСТ 26930, ГОСТ 30538, ГОСТ 31628;

9.9 Qurğuşunun təyini - ГОСТ 26932, ГОСТ 30538, ГОСТ 33824;

9.10 Kadmiumun təyini - ГОСТ 26933, ГОСТ 30538, ГОСТ 33824;

9.11 Təzə çuğundurda nitratların, radionuklidlərin, helmint yumurtalarının və bağırsaq patogen protozoalarının kistlərinin təyini – standartı qəbul etmiş dövlətin ərazisində qüvvədə olan normativ hüquqi aktlarla təsdiq edilmiş üsullarla aparılır.

9.12 Pestisidlərin təyini - ГОСТ 30349, ГОСТ 30710 üzrə aparılır.

9.13 Görünüşünə, orqonoleptik və fiziki keyfiyyət göstəricilərinə, xalis çəkiyə nəzarət, qablaşdırma keyfiyyəti və etikətləmə təzə çuğundurun hər partiyası üçün aparılır.

9.14 GMO-nun təyini ГОСТ ИСО 21569, ГОСТ ИСО 21570, ГОСТ ИСО 21571 üzrə aparılır.

9.15 Misin təyini ГOCT 26931 - ə uyğun olaraq;

9.16 Sinkin təyini ГOCT 26934 - ə uyğun olaraq.

10 Daşınma və saxlama

10.1 Təzə mətbəx çuğunduru bu nəqliyyat növü üçün qüvvədə olan tez xarab olan malların daşınması qaydalarına uyğun olaraq qapalı avtomobil nəqliyyatı ilə daşınır. Məhsulları yağıntından və 0⁰ C – dən aşağı temperaturdan qorumağa imkan verən açıq nəqliyyat vasitələrində nəql etdirməyə icazə verilir.

10.2 Təzə mətbəx çuğunduru onların təhlükəsizliyi təmin olunan şəraitdə saxlanılır. Təvsiyyə olunan saxlama şəraiti: qapalı, havalandırılan yerlərdə nisbi rütubəti 85%-90%, havanın temperaturu 0⁰ C – dən 10⁰ C- yə qədər 3 gündən çox olmayaraq, 10⁰ C – dən yuxarı 2 gündən çox olmayaraq saxlanılır.

MNT 01.13.41.20

Əsas sözlər: təzə mətbəx çuğunduru, tətbiq sahəsi, normativ istinadlar, terminlər və təriflər, təsnifat, texniki tələblər, istehlak qablaşdırılması, qəbul qaydaları, daşınma və saxlama.

Rəsmi nəşr
“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
Publik hüquqi şəxs

AZS XXX:2025

**Təzə mətbəx çuğunduru. Ticarət şəbəkələrində pərakəndə satış üçün.
Texniki şərtlər**